

Література

1. Аніщенко В.О. Моніторинг і охорона земель : навч. посіб. / В.О. Аніщенко, В.О. Боровий. – К. : КНУБА, 2003. – 176 с.
2. Адиханов Ф.Х. Теоретические проблемы правовой охраны земель сельскохозяйственного назначения / Ф.Х. Адиханов. – Томск : Изд-во Томского ун-та, 1989. – 272 с.
3. Андрійко О.Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади / О.Ф. Андрійко. – К. : Наукова думка, 2004. – 304 с.
4. Величко О.М., Зеркалов Д.В. Екологічне управління : навч. посіб. / О.М. Величко, Д.В. Зеркалов. – К. : Науковий світ, 2001. – 193 с.
5. Гарашук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні : навч. посіб. / В.М. Гарашук. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 1999. – 55 с.
6. Здир Я.А. Государственные инспекции в СССР / Я.А. Здир. – М. : Юрид. лит., 1960. – 134 с.
7. Третяк А.М. Основи державного регулювання, використання і охорони земель / А.М. Третяк. – Чернівці, 1994. – 55 с.

УДК 338.24.021.8:336.145.1

СУЧАСНІ УМОВИ РЕФОРМУВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН**Швецов А.Н.**

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The article includes: study of the current state of intergovernmental relations in Ukraine; examination of mechanisms and components of intergovernmental relations in Ukraine; analysis of the main problems of modern conditions of intergovernmental relations reform in Ukraine; examples of other countries experience concerning disposal of questions between different administrative levels budgets; recommendations of the legal, administrative and economic character concerning improvement of intergovernmental relations.

Анотація

У статті розглянуто сучасний стан міжбюджетних відносин в Україні. Досліджено механізми та складові міжбюджетних відносин. Проаналізовано основні проблеми сучасних умов реформування міжбюджетних відносин в Україні. Наведено досвід інших країн стосовно врегулювання питань відносин між бюджетами різних управлінських рівнів. Надано рекомендації правового, управлінського та економічного характеру щодо вдосконалення системи міжбюджетних відносин.

Ключові слова

Міжбюджетні відносини, бюджет, реформування, трансфери, місцеве самоврядування, видатки, бюджетна система, реформа.

I. Вступ

Реформування системи міжбюджетних відносин є однією із наріжних проблем трансформації вітчизняного господарського комплексу та соціальної сфери. Міжбюджетні відносини в Україні протягом багатьох років носили на собі відбиток командно-

адміністративної економіки та суб'єктивізму при задоволенні нагальних потреб окремих регіонів. Реформа бюджетної системи в цілому та системи міжбюджетних відносин зокрема є складовою глибоких соціально-економічних перетворень в Україні. Це пов'язано з тим, що загалом бюджет є провідною ланкою фінансової системи країни. До того ж успіх економічної стабілізації багато в чому залежить від створення оптимальних форм бюджетних взаємовідносин, чіткого механізму вирівнювання горизонтальних і вертикальних дисбалансів у бюджетах усіх рівнів. При цьому слід зазначити, що на сьогодні економічні перетворення в Україні характеризуються вдосконаленням нової законодавчої бази у цій сфері, закладанням нових механізмів упровадження та здійснення бюджетного процесу.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити сучасні умови реформування міжбюджетних відносин.

III. Результати

Бюджет можна розглядати як одну із суттєвих умов функціонування сучасної держави, бо державний бюджет – провідна ланка фінансової системи, яка поєднує головні доходи і витрати. Бюджет також розглядають як економічну категорію, політичний інститут, потужний важіль державного регулювання економіки, найбільший за своїм обсягом фонд коштів. Водночас бюджет – це єдність основних фінансових категорій (податків, державного кредиту, державних витрат) у їх взаємодії. Тобто через бюджет здійснюється мобілізація та перерозподіл ресурсів. Через систему податків, пріорите-

Держава та регіони

ти у фінансуванні бюджет принципів впливає на ділову активність, прискорення темпів науково-технічного прогресу, обсяг інвестицій і валового національного продукту. Тому економічна теорія та практика приділяють бюджету й відповідним процесам дуже велику увагу [1].

Нині головним питанням забезпечення виконання повноважень із місцевих бюджетів є достатність обсягу коштів і досконалість та ефективність механізму надання міжбюджетних трансферів. Необхідність реформування системи міжбюджетних відносин визначена законодавчо. Сучасними найгострішими проблемами у сфері міжбюджетних відносин є:

1. Невідповідність між зобов'язаннями за видатками місцевих бюджетів та джерелами фінансування. У структурі дохідних джерел місцевих бюджетів частка трансфертів значна (до 44%), причому вона виявляє тенденцію до зростання: з 1998 р. вона зросла з 14,3% більше ніж у три рази. Для порівняння: в інших країнах частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів є набагато нижчою, наприклад, у Румунії – 10,8%, Словаччині – 19,0%, Словенії – 20,9%, Латвії – 28,1%, Болгарії – 33,0%, Чехії – 35,0%, Польщі – 40,2%. Відповідно, в Україні знижувалась частка податкових надходжень місцевих бюджетів: від 74,8% у 1998 р. до 43,3% у 2008 р., що також не сприяло зміцненню фінансової самостійності місцевого самоврядування. Відтак, власними та закріпленими дохідними джерелами забезпечується трохи більше 50% видатків, можливість фінансування інших видатків залишається не прогнозованою і залежить від вищих органів влади, від обсягу наданих трансфертів. Це спричиняє неефективність використання бюджетних коштів. Загалом у країні зростає кількість місцевих бюджетів регіонального рівня, які отримують кошти із державного бюджету. Якщо на початку 1990-х рр. таких

регіонів було 13–15, на початку 2000-х рр. – близько 20, то сьогодні 26 регіонів (усі, крім м. Києва) є бюджетними реципієнтами [2].

2. Нерівномірне співвідношення “дотація – субвенція” у структурі трансфертів, переважаюча частка дотацій та субвенцій на соціальний захист. Найбільшу питому вагу у складі трансфертів займають дотації вирівнювання (табл. 1). У 2008 р. їх частка становила 57,1% захищених трансфертів загального фонду і 48,7% усіх трансфертів (для порівняння – 13,9% у 1998 р.). Дотація, яка є нецільовим трансфертом, з одного боку, дає місцевим органам змогу витратити кошти на власний розсуд. Незважаючи на те, що вибір напрямів використання дотацій вирівнювання може визначитися місцевими органами влади самостійно, на їх рішення істотно впливає необхідність забезпечення бюджетних програм з фінансування благ і послуг, що надаються за рішенням центральних органів влади. Однак, з іншого боку, переважне використання дотацій формує загрозу розпорошення коштів серед неперіоритетних для відповідної території чи місцевості напрямів видатків. У структурі субвенцій близько двох третин становлять субвенції на виконання державних програм соціального захисту населення, крім надання житлових субсидій і пільг населенню для оплати житла та комунальних послуг, натомість субвенції на соціально-економічний розвиток займають невелику частку.

3. Метою раціоналізації видатків та підвищення контролю за використанням переданих із державного бюджету коштів у вигляді міжбюджетних трансфертів у структурі трансфертів має зрости питома вага субвенцій як цільових коштів, використання яких пов'язане з необхідністю фінансування конкретних об'єктів, пріоритетних у поточному бюджетному році, причому питома вага субвенцій на соціально-економічний розвиток має зростати.

Таблиця 1

**Перерахування трансфертів до місцевих бюджетів у 2008 р.
(за даними Державного казначейства України)**

Назва трансферту	млн грн	% до обсягу трансфертів
Трансферти загального фонду, всього	55 084,2	93,04
У тому числі захищені трансферти загального фонду:	50 497,6	91,67
дотації вирівнювання	28 810,5	57,05
субвенції соціального значення	18 284,1	36,21
додаткові дотації	1 628,8	3,23
трансферти спеціального фонду	4 119,3	6,96
Усього трансфертів (загальний та спеціальний фонд)	59 203,5	100,00

Незначна увага владних структур до вказаних проблем призводить до посилення утриманських настроїв окремих регіонів відносно держави, незацікавленості у збільшенні виробничих потужностей інших регіонів, неефективного розподілу коштів та їх витрачання.

3. Нормативна неврегульованість забезпечення видатків на соціальні потреби. Видатки на соціальні потреби не повинні бути видатками місцевого значення, оскільки місцеві органи не можуть впливати на рішення про їх надання чи ненадання. Нині у видатках місцевих бюджетів більше 70% спря-

мовуються на виконання державних функцій, таких як надання послуг у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, мистецтва, фізичної культури та спорту. Такі видатки враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Відповідно, на виконання власне функцій місцевого розвитку – забезпечення функціонування житлово-комунального господарства, утримання дорожньої системи, управління комунальним майном, регулювання земельних відносин і фінансування програм природоохоронного значення (тобто видатків, які не враховуються при розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів) – залишається незначний обсяг коштів. Крім того, місцеві бюджети не отримують кошти, необхідні для утримання об'єктів соціальної інфраструктури, що переходять у комунальну власність [3].

Місцеві органи влади не мають достатніх фінансових можливостей щодо виконання функцій місцевого значення ще й внаслідок нераціональної системи надання послуг і надмірної кількості установ, які надають такі послуги, що, відповідно, потребує додаткових витрат на здійснення управлінських функцій. Оскільки забезпечення соціальної сфери є завданням держави, то місцеві бюджети мають отримувати кошти із державного бюджету на забезпечення видатків соціальної сфери. Власними коштами місцевих бюджетів мають фінансуватися місцеві потреби (визначені у чинному законодавстві як видатки, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів). За основу фінансового нормативу бюджетного забезпечення береться поняття соціальної послуги. Згідно Бюджетним кодексом України, є три види послуг (статті 86, 94, 95):

1) спрямовані на забезпечення першочергових потреб, гарантовані державою для всіх громадян, розташовані найближче до споживачів, фінансовані з бюджетів місцевого самоврядування;

2) спрямовані на забезпечення основних потреб, гарантовані державою для всіх громадян, фінансовані з бюджетів районів, міст обласного (республіканського в АР Крим) значення, міста Київ та Севастополь;

3) спрямовані на забезпечення певних потреб, гарантовані державою для окремих категорій громадян, фінансовані з бюджетів областей та АР Крим [4].

Натомість, відповідно до Закону України "Про соціальні послуги", соціальна послуга – це комплекс правових, економічних, психологічних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги. Тобто "соціальна послуга" надається не всім громадянам, тому тільки третій вид соціальної послуги, згідно із Бюджетним кодексом, відповідає

соціальної послугі по суті і відповідно цього Закону, а перший та другий види соціальних послуг гарантованими Конституцією України правами всіх без винятку громадян.

Таке законодавче різнотлумачення одного самого поняття "соціальна послуга" призводить до необхідності перегляду поняття "фінансового нормативу бюджетного забезпечення", визначення його реальної економічної основи, і чіткого формулювання понять "соціальна послуга", "громадська чи бюджетна послуга" тощо. Крім того, залишається потреба у включенні до розрахунку обсягів фінансового нормативу бюджетного забезпечення такої категорії, як соціальний стандарт (соціальна норма чи норматив, на базі якої визначаються основні соціальні гарантії щодо мінімального розміру оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги) [5].

4. Диспропорції співвідношення обсягів першого і другого кошика доходів місцевих бюджетів. Обсяг трансфертів, які має змогу отримати місцевий бюджет, залежить від того, скільки зібрано коштів (доходів місцевого бюджету), що враховуються при визначенні трансфертів. Відповідно, доходи місцевих бюджетів поділяються на дві групи, згідно із статтями 64 і 69 Бюджетного кодексу України (табл. 2):

– доходи, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (перший кошик), або закріплені доходи, із них найбільшу питому вагу мають податок на доходи фізичних осіб та єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва (далі – СМП);

– доходи, що не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів (другий кошик), або власні доходи, із них найбільшу питому вагу мають плата за землю, податок із власників транспортних засобів.

В основу такого розподілу дохідних джерел покладено принцип, що найвагоміші дохідні джерела впливають на обсяг трансфертів – чим більше надходження від них, тим менше трансфертів може бути отримано. З одного боку, це зменшує утриманські настрої місцевих бюджетів відносно державного, а з іншого – не створює зацікавленості місцевих органів у збиранні податків на доходи фізичних осіб та інших надходжень із першого кошика. Складається ситуація, коли зусилля місцевих органів з активізації економічної діяльності в регіонах щодо підвищення рівня зайнятості та, відповідно, збільшення надходження податку з доходів фізичних осіб до місцевого бюджету призводять до зниження обсягу дотації вирівнювання або збільшення суми коштів, що мають бути перераховані з місцевого до державного бюджету.

**Доходи місцевих бюджетів у 2007–2008 рр.
(за даними Державної податкової адміністрації України)**

Вид надходжень		2007 р.		2008 р.	
		Усього, млн грн	% до загальної суми	Усього, млн грн	% до загальної суми
Перший кошик	Податок із доходів фізичних осіб	34 782	76	45 896	76
	Єдиний податок для СМП	1593	4	1854	3
Другий кошик	Податок із власників транспортних засобів	1355	3	1558	3
	Плата за землю	3889	9	6681	11
Інші податки та збори		3985	8	4197	7
Усього		45 600	100	60 200	100

Слід також вказати на значне переважання обсягу податків та зборів із першого кошика. Їх частка становить понад 80% обсягу загального фонду місцевих бюджетів. Відповідно, низькою є частка дохідних джерел місцевих бюджетів із другого кошика, якими місцеві органи влади можуть розпоряджатися самостійно, виходячи з пріоритетів розвитку адміністративно-територіальної одиниці. Включення плати за землю та податку з власників транспортних засобів до доходів місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні трансфертів (другого кошика), є позитивним у тому сенсі, що це дає місцевим органам змогу нарощувати свої фінанси за рахунок власних зусиль та активізації економічної діяльності на підпорядкованій території. Надходження таких вагомих податків дають змогу виконувати місцевим органам влади функції щодо надання населенню житлово-комунальних послуг, здійснення видатків на благоустрій місцевості. І навпаки, значне переважання частки доходів першого кошика вказує на недостатність власних доходів місцевих бюджетів для виконання органами місцевого самоврядування покладених на них функцій і завдань, на незацікавленість місцевих органів у збільшенні надходжень від податків та зборів, а також є критерієм неможливості довгострокового прогнозування економічного розвитку території [6].

5. Неefективна децентралізація бюджетної системи. Підвищення ефективності процесу формування видаткової частини місцевих бюджетів та децентралізація управління бюджетними коштами визначені як один із способів перетворення місцевих бюджетів на ефективний інструмент соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Бюджетна децентралізація передбачає, з одного боку, визначення раціональних обсягів і структури бюджетних повноважень, а з іншого – повне їх забезпечення ресурсною базою.

Засади міжбюджетних відносин між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань (бюджетами місцевого самоврядування), а також між мись-

ким бюджетом міста обласного (республіканського АР Крим) значення, м. Севастополь та бюджетами адміністративно підпорядкованих йому міст, селищ, сіл, крім бюджетів місцевого самоврядування, трансферти до яких визначаються законом про Державний бюджет України на наступний рік, визначені законодавчо з 2004 р. Тим самим було забезпечено подальшу децентралізацію бюджетної системи. Однак, трансферти містам та районам обчислюються безпосередньо на центральному рівні. Це, у свою чергу, послаблює позиції обласного рівня у контролі за формуванням та використанням фінансових ресурсів на районному рівні. Більш-менш самостійними у схваленні бюджету є області та міста обласного значення, натомість бюджети місцевого самоврядування є залежними від району (юридично від районної ради, фактично від районної адміністрації).

Спостерігаються розбіжності у тлумаченні поняття “міжбюджетні відносини” у Бюджетному кодексі України (2001 р.) та Законі України “Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань” (2004 р.). – У згаданому Законі поняття “міжбюджетні відносини” між бюджетами районів та місцевого самоврядування зведені винятково до “міжбюджетних трансфертів” (статті 1 і 3), натомість Бюджетний кодекс тлумачить їх як будь-які відносини між бюджетами держави, АР Крим та бюджетами місцевого самоврядування.

Незважаючи на наявність в Україні близько 12 тис. місцевих рад, необхідно розглянути можливість і загальні принципи встановлення прямих відносин між державним бюджетом та бюджетами місцевого самоврядування з тим, щоб позбавити район надмірних управлінських важелів впливу на бюджетний процес та перерозподіл фінансових ресурсів. Питання подальшої децентралізації бюджетної системи є також важливим у зв'язку з актуалізацією необхідності проведення адміністративно-територіальної реформи – об'єднання декількох фінансово слабких громад у єдину дасть змогу змен-

шити видатки на утримання управлінського апарату і збільшити обсяги коштів на поточні потреби, що, у свою чергу, спростить механізм встановлення прямих фінансово-бюджетних відносин між державою та громадами [7].

Можливі рекомендації щодо вирішення проблем міжбюджетних відносин полягають в організації системи міжбюджетних відносин в умовах обмеженості бюджетних ресурсів. Управління на всіх ланках має будуватися на таких принципах: відповідності потреб можливостям мобілізації коштів – як із власних джерел, так і з переданих закріплених джерел та міжбюджетних трансфертів; збіг користувачів послуг у соціальній сфері платників податків та зборів на їх фінансування та тих, хто схвалює рішення про надання таких послуг (в особі виконавчих або представницьких органів влади).

Реформування системи міжбюджетних відносин повинно передбачати реалізацію окремих заходів за такими цілями.

1. З метою встановлення відповідності між видатками та доходами місцевих бюджетів:

- активізувати економічну та господарську діяльність місцевих органів влади на підвладній території з метою збільшення частки власних та закріплених джерел доходів у місцевих бюджетах і зменшення частки трансфертів, а також збільшення загалом кількості регіонів, які не потребують трансфертів із державного бюджету;
- запровадити державні гарантії фінансового забезпечення виконання делегованих повноважень місцевими органами влади;
- покласти в основу політики фінансового вирівнювання критерій зацікавлення бюджетів-донорів віддавати кошти, залишаючи певну частку сум перевищення доходів у розпорядженні місцевих органів влади.

2. З метою удосконалення формули розподілу обсягів міжбюджетних трансфертів:

- внести зміни до формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів щодо використання індексів відносних видаткових потреб, які дадуть змогу враховувати місцеві особливості розвитку – зокрема, щільність населення, що проживає на території, рівень екологічного забруднення;
- спростити показники та окремі формули, що використовуються при обрахунку міжбюджетних трансфертів;
- встановити мораторій на внесення змін до формули упродовж одного бюджетного року.

3. З метою раціоналізації структури трансфертів:

- забезпечити пріоритетність надання цільових субвенцій, збільшити частку субвенцій на соціально-економічний розвиток, сформував механізм запровадження конкурсних процедур фінансування місцевих програм;
- застосовувати вибіркового механізм фінансування окремих проектів, ініційованих місцевими органами влади, з наданням переваги тим, які спроможні найшвидше дати економічний ефект і, відповідно, сприяти розвитку інших місцевостей.

4. З метою впорядкування механізму забезпечення соціальних видатків:

- встановити жорстку відповідність між фінансуванням видатків, які спрямовані на вирішення питань місцевого значення і не враховуються при розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів, і обсягом власних доходів місцевих бюджетів. Інші видатки доцільно фінансувати за рахунок закріплених доходів місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів, що дасть змогу уникати зустрічних фінансових потоків і посилити контроль за використанням коштів та наданням трансфертів;
- покласти в основу бюджетного вирівнювання нормативи соціальних стандартів надання громадянам послуг;
- ініціювати внесення змін до Бюджетного кодексу України: у ч. 1 ст. 86 замінити “соціальних послуг” (п. 1) і “основних соціальних послуг” (п. 2) на словосполучення “громадських послуг”, у ч. 3 п. 2 ст. 98 замінити “споживачів соціальних послуг” на “споживачів громадських і соціальних послуг”.

5. З метою заохочення територіальних громад до наповнення бюджетів, передусім, у частині доходів, які не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, і збільшення частки видатків, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів:

- встановити частку відрахувань від надходжень із податку на доходи фізичних осіб до другого кошика доходів місцевих бюджетів;
- включити до переліку видатків першого кошика видатки на соціальний захист, соціальне забезпечення, культурно-омістецькі та спортивні заходи, а також видатки на утримання об'єктів соціальної інфраструктури, що переходять у комунальну власність.

6. З метою подальшої децентралізації бюджетної системи:

- впорядкувати застосування термінів “міжбюджетні трансферти”, “міжбюджет-

- ні відносини” у різних законодавчих актах;
- розробити заходи (формування механізму, визначення відповідальних осіб, формування інформаційної, кадрової та технічної бази) щодо встановлення прямих відносин між державним бюджетом та бюджетами міст районного значення, сіл і селищ.

IV. Висновки

У реальній ситуації, яка склалася в Україні у сфері розвитку місцевих бюджетів, доречно звернутися до вивчення і практичного застосування досвіду фінансового регулювання відносин “центру” і “території” інших держав. Конкретні моделі фінансового вирівнювання у різних країнах ґрунтуються на рівні децентралізації бюджетно-податкової системи, обсягу повноважень місцевих органів, виборі між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, розмірами міжрегіональної асиметрії, унітарним чи федеративним устроєм держави. Однак спільним принципом моделі міжбюджетних відносин є те, що державні органи несуть відповідальність за вирішення питань місцевого розвитку, однак не застосовують прямі методи контролю за діяльністю місцевих органів. Умовою надання фінансової підтримки регіонам є ефективне використання ресурсів. Фінансова підтримка місцевостей здійснюється за допомогою нецільових переданих коштів, які орган влади місцевого рівня може використати на власний розсуд, і цільових фінансових ресурсів, призначення яких обумовлене законодавчим актом. Бюджетні дотації (нецільовий трансферт) найбільше застосовуються у Німеччині та Швеції.

Особливо слід відмітити високий рівень досконалості та усталеності нормативно-правової бази регулювання міжбюджетних відносин, яка прямо впливає на ефективність функціонування місцевих бюджетів. Серед країн із сформованим нормативно-правовим регулюванням місцевих бюджетів можна відзначити Німеччину, Францію, Швецію. Так, у Німеччині визначення основних видів бюджетних трансфертів землям закріплені в основному законі (так звана фінансова конституція). Механізм надання бюджетних трансфертів визначається спеціальними законами (“Про вирівнювання різної економічної сили земель”, “Про фінансову допомогу Федерації”), законами про окремі види грошових виплат, віднесених до спільної компетенції. У Франції основні види бюджетних трансфертів визначаються спеціальними законами, які зведені в Адмініст-

ративний кодекс місцевого самоврядування, Кодекс комун тощо. Цікавим досвідом щодо врегулювання питань зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів на основі перерозподілу ресурсів можна вважати Італію. Бюджетна система цієї країни, так само як і бюджетна система України, відзначається жорсткою централізацією: частка центрального бюджету в ній становить 66,4%, а власні доходи місцевих бюджетів (перш за все комун) не перевищують 20,7%, з яких 10,7% припадає на місцеві податки. В Італії здійснювалися заходи з відновлення податкової автономії місцевих органів влади, пригніченої попередніми податковими реформами. З метою виходу зі складного становища і підвищення економічної самостійності місцевих бюджетів в Італії був прийнятий ряд законів у руслі політики “фіскального федералізму”. Так, наприклад, трансферти місцевим бюджетам були заморожені, а місцевим органам влади було запропоновано ввести місцеві податки або вдосконалити старі. В економічний план розвитку країни було внесено положення про подальший розподіл функцій між центральними, обласними і місцевими органами влади з метою забезпечення населення якісними послугами. В Україні доцільним є вивчення позитивного досвіду унітарних держав, які впроваджували в життя теорію “фіскального федералізму” і знижували ступінь перерозподілу національного доходу через державний бюджет.

Література

1. Василишен М.М. Формування місцевих бюджетів та обґрунтування міжбюджетних відносин / М.М. Василишен // Фінанси України. – 2001. – № 7. – С. 125–128.
2. Деякі питання врегулювання міжбюджетних відносин : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2004 р. № 1782, зі змінами та доповненнями.
3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 21.06.2001 р. № 2542-III. – Ст. 91.
4. Про соціальні послуги : Закон України від 19.06.2003 р. № 966-IV.
5. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 5.10.2000 р. № 2017-III.
6. Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 308-р.
7. Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення та їх об’єднань : Закон України від 01.07.2004 р. № 1953-IV.